

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies tertius et quartus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

Prologus Auctorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72907](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72907)

A multum evomuit, et peroptime liberatus, cepit loqui et os claudere, et, sicut expedit, aperire.

ac mulier arefacta lingua, atque alter surdus et mutus sospitantur.

an iapillus?

130 Mulier quædam tam magnum dolorem patiebatur in gutture, quod præ nimio dolore lingua adhaerens palato arida facta est. Non enim poterat loqui, non comedere, nec bibere, et emplastris appositis medicinisque adhibitis, nullam infirmitatis allevationem in his omnibus sentiebat. Tandem in corde suo, quia loqui non poterat, devovit se Sancto, et subito caro crepuit, et de gula egressus est capillus* unus rotundus, quem manu suscipiens, et omnibus ostendens, mox extitit liberata. In castro Grecii juvenis quidam erat, qui auditum perdidit, memoriam et loquelam, nec erat intelligens vel sentiens quidquam. Parentes vero, quia magnam fidem habebant in sancto Francisco, ei suppliciter devotione dictum juvenem devoverant. Qui, expleto voto, cunctis, quibus carebat, sensibus affluenter gloriosissimi patris Francisci gratia est ditatus, ad laudem et honorem et gloriam Jesu Christi Domini nostri, cujus regnum, imperium solidum et immobile perseverat per omnia secula seculorum. Amen.

vii. Auctoris brevis epilogus.

131 Diximus pauca de miraculis beatissimi Patris nostri, et plura omisimus, relinquentes volentibus ejus vestigia novæ benedictionis gratiam, studium exquirendi, ut, qui verbo, vita, doctrina mundum omnem gloriosissime illuminavit, mentes diligentium nomen Domini semper dignetur supercaelestium charismatum novis imbribus irrigare. Obsecro propter amorem Nuperis crucifixi, et per sacra stigmata ejus, quæ beatus Franciscus portavit in corpore suo, universos ista legentes et audientes, ut coram Deo mei meminerint peccatoris. Amen.

Sanctus pater atque rectus
Est Franciscus, caelo vectus
Transmigrans a sæculo.
Fit obliquus per hunc rectus,
Et, qui ligno fuit vectus,
Redit absque baculo.
Per hunc dæmon est ejectus
Sanitatumque profectus
Confertur in populo.
Qui repebat super pectus
Firmus vadit et erectus
Ejus adminiculo.
Per hunc cæcus intuetur,
Mutus loqui prohibetur
Nec linguæ vinculo.

ANNOTATA.

C a Tudertum, seu Tuder, vulgo Todi, Pontificæ ditionis in Umbria civitas est, episcopatu insignita.
b Aretium, Italici Arezzo, episcopalis civitas Hetruriæ est, in dominio Magni ducis.

c Significat haud dubie, aliquem pro laborante vocisse imaginem ceream ad Sancti tumbam appendendam, et antequam imago illa perfecta esset, ægrum convalescere.

d Id, est arthritide.

e Cassa vox Italica, Latine capsula, arca, theca. Cassa oculi igitur est orbita seu cavum oculi, quia oculus in eo, velut in theca ossea, insertus est.

f Vide Annotata ad caput præcedens lit. k.

g Nescio, quid plumatum (quod apud sequioris ævi scriptores nunquam pro pulvinari usurpatur) hic proprie significet, nisi cingulum, quo heriosi utuntur.

h Hoc est, quantum infirmus nequibat sufficere, uti patet ex sequentibus.

i Duo hujus nominis loca in Italia reperi, unum vernacule la Pieve aut la Pieve di Cadore dictum, oppidum Cadubrii tractus caput in ducatu Fori Julii; alium, civitatem Umbriæ, de qua supra jam meminimus.

k Id est, vesperi.

APPENDIX INEDITA

AD VITAM PRIMAM,

Auctoribus Tribus ipsius Sancti Sociis,
Leone, Rufino et Angelo,

Ex codice Ms. conventus Fratrum Minorum Lovanii in Belgio.

PROLOGUS AUCTORUM.

Reverendo a in Christo patri, fratri Crescentio, Dei gratia generali Ministro, frater Leo, frater Rufinus, et frater Angelus, olim socii, licet indigni, beatissimi patris Francisci, reverentiam in Domino debitam et devotam. Cum de mandato Christi, præteriti capituli generalis et vestro b teneantur fratres signa et prodigia beatissimi Francisci, quæ scire vel reperire possunt, vestræ paternitati dirigere, visum est nobis, qui secum, licet indigni, fuimus diutius conversati, pauca de multis gestis ipsius, quæ per nos vidimus, vel per alios sanctos fratres scire potuimus, et specialiter per fratrem Joannem, visitatorem pauperum dominarum, fratrem Illuminatum de Arce, fratrem Masseum de Merignano, et fratrem Joannem, socium venerabilis patris fratris Egidii, qui plura de his habuit de eodem sancto fratre Egidio, et sanctæ memoriæ fratre Bernardo, primo socio c beati Francisci, sanctitati vestræ, veritate prævia, intimare, non contenti narrare solum miracula, quæ sanctitatem non faciunt, sed ostendunt; sed etiam conversationis ejus insignia, et pii beneplaciti voluntatem ostendere cupientes ad laudem et gloriam summi Dei, et dicti Patris sanctissimi, atque ædificationem volentium ejus vestigia imitari; quæ tamen per modum Legendæ non scribimus, cum dudum de vita sua et miraculis, quæ per eum Dominus operatus est, sint confectæ Legendæ d: sed velut de amœno prato quosdam flores, qui arbitrio nostro sunt pulchriores, excerptimus, continuantem historiam non sequentes, sed multa seriose relinquentes, quæ in prædictis Legendis sunt posita, tam veridico quam luculento sermone; quibus pauca, quæ scribimus, poteritis facere inseri, si vestra discretio viderit esse justum e. Credimus enim, quod, si venerabilibus viris, quæ præfatas confecerunt Legendas, hæc nota fuissent, ea minime præterissent, nisi saltem pro parte ipsa suo decorassent eloquio, et posteris ad memoriam reliquissent. Semper integre valeat vestra sancta paternitas in Domino Jesu Christo, in quo nos filios vestros devotos sanctitati vestræ recommendamus humiliter et devote. Data in loco Grecii in idus Augusti anno Domini mcccxlvi f.

ANNOTATA.

a In apographo nostro ante Prologum ista leguntur: Hæc sunt quædam scripta per tres Socios B. Francisci de vita et conversatione ejus in habitu sæculari, de mirabili et perfecta conversatione ipsius, et de perfectione originis et fundamenti Ordinis in ipso et in primis Fratribus. De his auctoribus, quorum fidem ipsa hæc Appendix commendabit, consule Commentarium prævium § 1.

b Hoc capitulum generale Fratrum Minorum, cui præsedit Crescentius, Ordinis Minister, habitum fuit Januæ anno 1244. Ad eundem Commentarium num. 16 et sequenti.

c Ex his, quos dicendorum testes hic laudant Tres Socii, cætera ignotus mihi est Joannes, pauperum Dominarum, seu Clarissarum, visitator; Illuminatum S. Francisco apud Soldanum in Ægypto socium attribuit S. Bonaventura in Vita num. 154; sed hunc Waddingus alique a patria sua Aretinum, non de Arce appellant. Notior in Ordine est Masseus de Marignano, qui Menologio Franciscano Hueberi ad 17 Novembris inscriptus est, ubi de illius cultu poterit inquiri. Gesta B. Egidii, qui tertius S. Francisci

Causa, ratio et modus hujus Appendixis scribendæ exponitur.

a

b

E

c

d

e

f. qui

F

f

AUCTORIBUS
TRIBUS SOCIIS.

S. Francisci socius fuit, illustrata apud nos sunt ad diem 25 Aprilis. De eodem Beato, uti et de Bernardo, quaedam etiam jam diximus in Commentario prævio, et in edendis sermo recurret.

d Vide, quæ ex hoc et similibus Trium Sociorum locis observavimus in Commentario prævio num. 12 et 15.

e Non est ergo hoc Opusculum proprie dicta Vita S. Francisci, sed Appendix ad Vitam ante editas.

f Græcium, vel Grecium, Italice Greccia, castrum vel oppidulum est in valle Aretina, apud quod S. Franciscus eremitorium quoddam seu conventum acceperat. De eodem in edendis redibit mentio; Pro anno MCCCXVII Waddingus legit annum 1246. Vide dicta in Commentario prævio num. 17.

Vetus capitulum partitio.

CAP. I. De nativitate beati Francisci, et de vanitate et curiositate et prodigalitate ipsius, et qualiter ex his pervenit ad largitatem et charitatem circa pauperes.

ii. Qualiter captivatus fuit Perusii, et de duabus visionibus, quas habuit, volens fieri miles.

iii. Qualiter Dominus primo visitavit cor eius mirabili dulcedine, virtute ejus cepit proficere per contemptum sui et omnium vanitatum, atque per orationes et eleemosynas et amorem paupertatis.

iv. Qualiter a leprosis cepit vincere seipsum, et sentire dulcedinem in his, quæ prius erant sibi amara.

v. De prima allocutione Crucifixi ad ipsum, et qualiter ex tunc portavit in corde passionem Christi usque ad mortem suam.

vi. Qualiter primo fugit persecutionem patris et propinquorum, stando cum sacerdote sancti Damiani, in cujus fenestra projecerat pecuniam.

vii. De maximo labore et afflictione ipsius pro reparatione ecclesiæ sancti Damiani, et qualiter cepit vincere seipsum, eundo pro eleemosyna.

viii. Qualiter, auditis et intellectis consiliis Christi in Evangelio, statim mutavit habitum exterioriorem, et induit novum habitum perfectionis interioris et exterioris.

ix. De modo vocationis fratris Sylvestri, et de visione, quam habuit ante ingressum Ordinis.

x. Qualiter prædixit sex sociis suis omnia, quæ ventura erant illis euntibus per mundum, exhortans eos ad patientiam.

xi. De receptione aliorum quatuor fratrum, et de ardentissima charitate, quam habebant ad invicem primi Fratres, et de sollicitudine laborandi et orandi, et de perfecta obedientia ipsorum.

xii. Qualiter beatus Franciscus cum undecim sociis ivit ad curiam Papæ, ut notificaret ei suum propositum, et faceret confirmari Regulam, quam scripserat.

xiii. De efficacia prædicationis ipsius, et de primo loco, quem habuit, et qualiter fratres stabant ibi, et quomodo inde recesserunt.

xiv. De capitulo, quod fiebat bis in anno in loco sanctæ Mariæ de Portiuncula.

xv. De morte domini Joannis, primi protectoris, et de assumptione domi Hugolini Hostiensis in patrem et protectorem Ordinis.

xvi. De electione Ministrorum primorum, et qualiter fuerunt missi per mundum.

xvii. De sacratissima morte beati Francisci, et qualiter per biennium ante receperat stigmata Domini nostri Jesu Christi.

xviii. De canonizatione ipsius.

CAPUT I.

Sancti patria, indoles et vitia in adolescentia et juventute; captivitas, ad meliorem conversionem et pius in Christum passum affectus.

Franciscus de civitate Assisii oriundus, quæ in finibus Spoletanæ vallis est sita, JOANNES prius vo-

catus est a matre, a patre vero tunc redeunte a Francia, in cujus absentia natus erat, FRANCISCUS est postmodum nominatus a. Hic postquam fuit adultus, et subtilis ingenii factus, artem patris, id est, negociationem exercuit b; sed dissimiliter valde, quoniam ipse liberalior valde et hilarior, deditus iocis et cantibus, civitatem Assisii die noctuque circumiens, sibi similibus est associatus; in expendendo largissimus, adeo ut omnia, quæ habere poterat et lucrari, comestionibus et aliis rebus consumeret; propter quod multotiens arguebatur a parentibus, dicentibus ei, quod tam magnas expensas in se et in aliis faceret, ut non eorum filius, sed cujusdam magni principis videretur. Quia tamen divites erant parentes ejus, et ipsum tenerime diligebant, tolerabant eum, in talibus ipsum turbare nolentes. Mater autem ejus, cum de prodigalitate sua sermo a conviciis fieret, respondebat: Quid de Filio meo putatis? Adhuc erit filius Dei per gratiam c. Ipse vero non solum in his erat largus, immo prodigus, sed etiam in indumentis multipliciter excedebat, cariores pannos faciens, quam ipsum decebat habere. In curiositate etiam tantum erat vanus, quod aliquando in eodem indumento pannum valde carum panno vilissimo consui faciebat.

5 Erat tamen quasi naturaliter curialis in moribus et in verbis, juxta cordis sui propositum nemini dicentis verbum injuriosum vel turpe; immo cum sic esset juvenis jocosus et lascivus, proposuit turpia sibi dicentibus minime respondere; unde ex hoc fama ejus quasi per totam provinciam est adeo divulgata, ut a multis, qui cognoscebant eum, diceretur aliquid magni futurus d. A quibus virtutum naturalium gradibus ad hanc proventus est gratiam, ut diceret ad seipsum conversus, Ex quo largus et curialis es apud homines, a quibus nil recipis, nisi favorem transitorium et inanem; justum est, ut propter Deum, qui largissimus est in retribuendo, pauperibus sic curialis et largus. Libenter igitur ex tunc videbat pauperes, tribuens eis eleemosynas ferventer. Et licet esset mercator, erat vanissimus opulentia secularis. Cum autem quadam die in apotheca, ubi pannos vendebat, circa hujusmodi staret sollicitus, venit quidam pauper ad eum, petens eleemosynam amore Dei; cumque cupiditate divitiarum et mercationis cura detentus illi eleemosynam denegasset, divina prospectus gratia, seipsum arguit magnæ rusticitatis, dicens: Si pro magno comite vel barone pauper ille a te aliquid postulasset, certe postulatum sibi dedisses, quanto ergo magis pro Rege regum et omnium Domino illud facere debuisti? Cujus rei causa exinde in corde suo proposuit, quod pro tanto Domino postulata de cetero non negaret e.

4 Quodam tempore, guerra f inter Perusium et Assisium exeunte, captus est Franciscus cum multis suis concivibus, et Perusii captivatus; tamen, quia nobilis erat moribus, cum militibus captivus est positus g. Cum autem quadam die captivi sui tristarentur, ipse, qui naturaliter erat hilaris et jucundus, non videbatur tristari, sed quodammodo jucundari; propter quod unus de sociis suis reprehendit eum, tanquam insanum, quia scilicet lætabatur in carcere constitutus. Ad quem Franciscus viva voce respondit: Quid putatis de me? Adhuc adorabor per totum mundum h. Cumque unus de militibus, quibus erat adjunctus, uni de conceptivis injuriam intulisset, et ob hoc omnes alii vellent illum deserere, solus Franciscus ei societatem non denegat, sed et alios hortatur ad idem. Expleto autem anno, reformata pace inter civitates prædictas, Franciscus cum sociis conceptivis Assisium est reversus.

5 Post paucos vero annos quidam nobilis de civitate Assisii militaribus armis se præparat, ut ad pecunie vel honoris lucra agenda in Apuliam vadat. Quo audito, Franciscus ad eandem cum illo aspirat, ut a quodam comite gentili i miles fiat;

D
Franciscus,
ante dictus
Joannes, in
juventute joco-
sus et prodig-
us,

a

b

c

E
pudicus tam-
en, statuit
nulli in Chri-
sti nomine pe-
nenti stipem
negare:

d

F

e
ii.
captivitatem
hilariter fert,
et virum nobi-
lem solatur.

f

g

h

Militiam me-
ditans, et ad
eam animatus
somnio,
an eundem?

i